

& farracenicam, philoniū Perficum, & Romanum, & alia per multa vrbibus aliis consueta ascribant alii si volent.

DE CONDITIS SE.

Etio Prima.

Mesues.
Humectatur, ut docet Mes. in zingibere re condito & myrobal. cepulis.

RYNGII radix cōdienda, sit amplā, alba, tenera, intus ligno & foris cortice purgata, deinde secta in frusta pollicem æquantia, intus, unde lignum expurgasti, sarta uno caryophyllo humectato, & particula zingiberis humectata. Hæc sic preparata coquitur in saccharo equali & melle duplo, uel melle solo triplo. Coctis additur iustum pondus aromatum.

Mel & saccharum despumatur & cum his radicibus persouatur cinnamomi & zingiberis ana drach. duæ in lib. singulis.

Quoniam radices hæc quantumuis teneræ etiam subduræ apparent, & coctione in saccharo & melle dureseunt, non tenerescunt, satius fuerit purgatas, & sectas, aqua eas tergente super cineres calidos nocte macerare, postridie semel feruefacere, & ex aqua illa, si pura apparet, sin minus, alia dulci saccharum ad electarii solidi, aut penidiorum consistentiam coquere, illi tum radices hæc sic emollitas parumper incoquere, caryophylorū vel cinnamomi, & zingiberis siccorum mediocriter puluatorum ana vnc. dimidiam in conditi libr. duas, vel miscere, vel nodulo suspendere sine aliis aromati-

tub

tibus. Similiter condies radices fofari, cari, dauci, pafinaca, apii, raphani, & fimilium prius fcilicet lotas, & intus ac foris purgatas eligando, deradendo, decorticando, fe- ctas, fartas, melli, aut faccharo incoctas. Aco- rus autem noftrâs non eſt condiendus, niſi medicus aliquis doctus iufferit, vt in Meſug docui. Alii bene purgatas radices, in melle deſpumato, & faccharo clarificato mediocri- ter coctis, igni lento percoquant, ex aqua ta- men non præcoquentes, ne aromaticam vim auferant: radicem tamen helenii præcoque, vt amaritudinẽ deponat: ari, dracontii allii, cæpæ, porri, & fimilium, vt acrimoniam de- inde vt prædictas cum melle, & faccharo percoque.

Diaſatyriõ alterum accipit libram unam radicum eryngii coctarum in aqua cicerum ſe- cunda, radicum ſatyrii plenarum & recentium unc. octo, radicum raphani domeſtici unc. tres, radicum dracontij unci. duos, que omnes ſimul trita in lactis uaccini quantitate ſufficienti, & butyri uaccini olei ſeſamini ana unc. quatuor, igni lento coquantur ad iuſtam craſſitiem, * tunc * & cernã adde mellis deſpumati libras * ſex, ſucci cæpæ re- tur. centis libram unam & dimidiam, ubi omnia * tres tan- erunt perfectæ coctæ, & ab igni depoſita, adde tum hodie

hunc puluerem scinci caudarum & lumborum
drachmas octo, feminis eruce, nasturij, pastina-
re napi, assaragi frainx, piperis longi, been
utrusq;, & gingeris, cinnamomi ana drach. qua-
tuor predictis misce. Postremo add: strabillorij
depellatorum libram unam & dimidiam, pista-
ciorum depellatorum uncias decem, cerebrorum
passeris uncias duas, misce omnia probe, aroma-

*aque ro
tiza drach. una *moschi boni.

farum se-
miuicia so-
luta & cu
alijs mista

Radices raphani cum etiam duriores
sint radicibus eryngii, cum his præcoquen-
da videntur, radicis dracontii acrimonia,
lacte, butyro, oleo obtunditur. Potes co-
quere ex lacte ouino, muliebri, caprino, &
etiam afinino pro variis medici scopis, qui-
bus etiam calidiora interdum auferre co-
gimur. Pro oleo sesamino iam desito su-
mitur oleum amygdalarum dulcium: qua-
le postea describam, vt in diasatyrio ana-
leptico. Iusta crassities est cataplasmatis,
opiatæ, cassiæ purgatæ, sordium auris,
mellis vetusti, aut probe despumati, quod
signum quoque est perfecta coctionis cu-
ius post meminit. Nam mel despumatum,
& succus cæpæ prædictam crassitiem eli-
quabunt, & velut incrudabunt: absum-
pta deinde per coctionem reliqua mellis
humiditate, & ea que largior est in succo
cap

capæ recuperatur prior consistentia, tunc
 que perfecta est coctio. Cicera eadem ra-
 tione infundit vel incoquit lacte, in pulue-
 re impinguante sectione octava. Sunt quæ
 in rem præsentem quo voles tempore (nam
 semper vna radix vegeta est, licet magis
 & minus) lotam radicem ex secundo ci-
 cerum decocto coquunt, deinde caryo-
 phyllis & cinnamomi frustillis configunt,
 & cum saccharo clarificato, & colato pa-
 rum diu percoquunt, dantque dormitu-
 ris radicem vnã, aut duas nec infœli-
 citer.

Aquam cicerum secundam cur capiamus
 in Mesue dictum. Radices plenas capit ex
 agro præfertim sabuloso, quia flaccidæ sunt
 exanimatæ, & vide ne varietas satyriorum
 tibi imponat, lactis quantitas sufficiens, vt
 digitis duobus supernatet, quo absumpto, si
 nondum hæ sunt percoctæ nouum lac, buty-
 rum, oleum affunde. Pro capæ bulbum asca-
 lonitem nobis dictum, cur ponendum pu-
 tem in Mesue docui.

Been, zingiber primò terantur, semitritis
 adde semina, deinde cinnamomum, postre-
 mò scinci sicci.

STROBILOS aqua tepida per semi- *Mesues.*
 horam prius macerari volunt ad acrimo- *Conserua*
 niam tollendam, quæ cum tam exigua sit, in *rosarum.*
 ali

aliis magna, frustra id causantur.

CEREBELLA passerum præparata, vt libro secundo docuimus, in pluribus præparationum modis.

* Hodie
extinguan-
tur nõ sic-
centur.

* Duplum
plerique.

* Non ple-
no, ut sit lo-
cus seruo-
ri etiã sine

insolatu,
dies trigin-
ta quidam

insolant,
male alij
coquunt
igni.

Mesues cõ-
ferue uiol-
larum.

* Buglossi
utriusque
i. uulgaris uiole paulo diutius, & in umbra siccãdã, & cum
& borra-
ginis.

Saccharum rosatum sic fit folia rosarum ru-
brarum nondum omnino apertarum in umbra

* siccantur, donec ipsorum humiditas superfluat
resoluatur, teruntur tunc in mortario lapideo,
additur sacchari albi, triplum * reponuntur * ua-
se uitreo aut uitriato pergamena operculato, mē-
sibus tribus insolantur, in dies sepe mouentur, so-
li auferuntur, seruantur.

Sit saccharum, & mel triplum, vt florum,
parum siccatorum vncis duabus mellis de-
spumati, aut sacchari puri, puluerati, vnc. sex
miscent.

Saccharum autem rosatum aliud hodie
nobis appellatur, quod aqua rosarum alba-
rum, aut succo rubrarum pari solutum ad ele-
ctarii solidi crassitiem coquitur, & puluera-
tur, vel in marmor butyro superlitum ini-
citur, ibique latefcit, dum cohaluit in tessel-
las secatur. Saccharum rosatum tabulatum

vulgò dicitur.

Saccharum uiolatum fit, ut rosatum, nisi quod
i. uulgaris uiole paulo diutius, & in umbra siccãdã, & cum
saccharo insolandã, sic fit saccharum * buglossa-
tum & rosmarinatum.

Rof

Rosmarinatum malè anthosatū vocant, cum anthos florem omnem significet non speciatiim florem rosmarini. Sic etiam conferuæ, vt vocant, fiant ex floribus Persicorum, arantiorum, genistæ, sparti, maluæ, althææ, & similibum florum.

Sunt tamen qui flores integros, & sacchari puluerem vicissim vasi inspergunt, & insolant, aiuntque sic suas qualitates propè integras flores seruare. Alii saccharum clarificatum infundunt.

Similiter quoque fiunt herbarum quarundam natura exuccarum conferuæ, vt adiantorum omnium quibus ad analepticum destillatum vtimur, & conferua asplenii, saluæ vitæ, phyllitidis, & similibum. Herbarum enim hæc recentes in mortario lapideo teruntur saccharo duplo miscentur, insolantur.

*Mel rosatum sic fit. succi rosarum recentium
libra una cum mellis albißimi & purißimi, & despumati libris decem coquitur igni in lebetes.
Vbi seruere hæc incipient, adde rosarum uiridii forpibus, uel cultello incisarum libras quatuor, coque ad succi consumptionem, continenter mouendo in fictile aliquod transuasa, & diu eodem contine, nam tempore præstantius euadit.
Eodem modo fit mel uiolarum.*

Nicolaus
Alexandri
nus.

Mel

Mel cum libris aquæ tribus mediocriter despumetur : vbi deinde feruebit , super ignem, aut extra misce rosas & succum , & insola dies quadraginta aut circiter : coque ad succi consumptionem, cola percoque in syrupum.

Sunt qui mel clarificant cum mel rosatum ore excipiendum est, illud enim clysteribus magis idoneum est.

Matthews Mel myrtinum fit ex succi myrtorū lib.
Gradi. in 1. mellis lib. 2. igne lento simul percoctis.
consil. de Mel vuatum passulatum vulgò , fit ex
lepra. vis pasis intus purgatis aqua calida . 24. ho-
 ras maceratis, probe coctis, valenter expressis, expresso tandem ad mellis crassitiem percocto.

Mel emblicarum, scilicet myrobalanorū est quo ipsa sunt condita & seruata.

His mellis differentiis vtimur in aliis compositionibus.

Anacardi triti diebus 7. aceto sufficienti macerantur, octauo coquantur ad dimidias, colantur linteolo. Succus is cum melle sufficienti coctus ad spissitudinem mel est anacardinum. Foex verò ficcata anacardi sunt preparati. Nicolaus Alexandrinus in Theodoro ex melle anacardino, alii mel leum id quod aquæ innatat, cui incoquantur anacardi.

Fra

Fructus aut saccharo, aut melle, aut utro-
que condiuntur, interdum integri & cum semi-
nibus, sed fere imperfecti, interdum seminibus
purgati.

Fructus nostrates condiuntur poma, py-
ramoschatella, cydonia, persica pracocia,
armeniaca, pruna, praesertim dactylina, nu-
ces virides, cerasa, corna, baccæ ribes, &
oxyacantha, omphaces, omnes integri pra-
terquam magni, vt cydonia, persica, hi
enim fortis & intus purgati, & in partes 4.
fecti condiuntur. Nuces verò depellatae
diebus nouem aqua pura in dies ter, quater
mutata macerantur. Postea coquuntur aqua,
donec tenerescant, siccantur vento aut li-
teis, caryophyllis & cinnamomi portiuncu-
lis configuntur. Deinde vt reliqui fructus
condiuntur. Alii melius nuces immaturas
ter fuso (nam ferramentum acutum nigra-
uerit magis) configuntur, aqua saepe muta-
ta macerantur, coquuntur, vbi tenera eua-
serunt, mox in aquam frigidam, puram
coniiciuntur, exempta depellantur, lin-
teo siccantur, caryophyllis, cinnamomo
configuntur: saccharo clarificato & perco-
cto teguntur, quod secundo aut tertio quo-
que die, quia recruduit, parum est reco-
quendum nucibus tamen interea exemptis.

Sic

Diés 4. suf
ficiunt e-
dulcarenu
ces si aqua
fluuiali
multa &
sape muta
ta mace-
res, tot au
tem diebus
insipida e-
uadit, &
semis pu-
tres. Sac-
chari si pu-
rum aqua
pauca ut li-
bra una in
libr. duas
sacchari
coletur im-
purum &
pingue cla-
rificetur
cū equali
aqua.

Sic enim virides, & puræ magis permanent. Cydonia quoque purgata ex aqua coquantur, donec tenerescant postea condiuntur. Modus autem condiendi omnibus est vnus, saccharo enim ad syrapi consistentiam cocto immisi incoquantur, donec syrapi consistentiam saccharū recuperarit quam amittit fructuum humore solutum. Quin & præcocia si præterea saccharum retrudant, id exemptis interea præcocibus recoquendum, deinde præcocibus reddendum. Si enim cum saccharo recoquerentur dureferent. Aliæ cydoniorum amborum conditura docentur in Mesuæ, sectione prima.

Gelatinam cydoniorum sunt qui ex succo cydoniorum coquant, alii ex cydoniati parte liquidiore, affuso vtrobique pauco succo ribes, aut oxyacanthæ, ad ruboris gratiam.

CONDITURA SEMINVM,

& aliorum quorundam.

CORIANDRVM in tabula polita decliui, crebro succussu purgatur. Rotundius enim ac integrum delabitur. Quæ vero sunt quassa grana, & cum his aliene quædam materiæ in via ferè hærent, vel in ipsis ceu carceribus pigra cessant. Aceto id intersum horis circiter octo sine igni maceratur,

tur, igni frigitur ac siccatur, eius libra vna saccharo sic tegitur ac incrustatur. Aquæ in lebetem stannatum impositæ libris nouem albumina ouorum tria iniiciuntur, scopularum agitato multo in spumam tolluntur, mox sacchari, si impurum est (purum enim partius satis est partio remque aquam requirit) libræ nouem miscentur igni, omnia simul feruendo parum diu, & rudicula confunduntur, donec spuma nigrescat, quod aquæ sexta parte consumpta ferè accidit, per pannum laneum colatur. Eius propè dimidium in syrui ferè consistentiam recoquitur. Interea semidolio focum alterum habenti superpositum in magna pelui ærea coriandrum manibus ad siccandum ducitur. Dum siccum est sacchari eius vncia circiter vna cochleari affunditur, multum diuque manibus in ea confricatur, id velut tectorium dum apparet siccatum, iniecto nouo saccharo, iterum vt prius confricatur, idque opus repetitur, donec totum illud saccharum induerint grana coriandri. Tunc reliquum sacchari dimidium in syrui crassitudinem percoctum, similiter affunditur & confricatur.

Perlatum verò fit (sic enim vocant, quando eius corpori saccharum accrescit in formam paruorum vnionum, quos vulgus per-

sas appellat) si vbi iustam incrustationē, sed
 lacuē & politam est assequutū. è vase subli-
 mi inferno foramine saccharū sic percoctū
 paulatim tanquā filo perpetuū in peluim co-
 riandrum sic tectum habentem continenter
 defluat. Peluim verò continēter in omnem
 partem dimoueas, vel ansis apprehensam, &
 super corpus rotundum lineo circulo inter-
 posito facillè mobilē, vel facilius multò mo-
 bilem si ansis funes sic ex solarii tigillo ali-
 quo innexi, vt vterque alternis nunc tolla-
 tur, nūc deprimatur. Sic cortex cinnamomi,
 & aranciorum cōditur, si negligētia restrictio-
 nis, aut imperitia saccharum fundo peluis læ-
 serit, semina exime, & vasi aquam infunde,
 igni trade, donec saccharum remollescat, &
 rudicula ferrea deradēti cedat. Vbi tersum
 erit fundum vasis, aquā illam saccharatam
 effunde in vsus aliquos seruituram, vas lin-
 teo mundo, & igni sicca, semina tūcilli red-
 de, & opus perfice.

Quanto autē est semen mirutius, tantò
 egrius saccharo integitur, & maiore iniuria
 manuum nullus propè interuētū calidario
 occurrentium: sed vbi iam auctius tectoris
 aliquot est redditum, tum tutius & facilius
 manibus cōficiantibus perficitur. Talia sunt
 semē anisi, foeniculi, apii, cari, seriphii, quod
 cōtra vermes v ocant, papaueris albi in cer-
 nic

nículo rariore, aut deſiore pro ſeminis quã-
titate, purgatum accuratius confricandum:
Strobili, piſtacia, auellanæ, amygdalæ dul-
ces, & ſi vis amaræ, ſimiliter ſiccata eodem
modo, ſed citius incruſtantur. Caryophyllo
rum ſurculi cinnamomum, cortex arancii, li-
monis, cucurbitæ.

Tragma, moſchatũ ex puluere ireos ſac-
charo aqua roſarũ, & pauco moſcho ſic fit.
Puluis ireos velut cõpoſiti baſis, in peluim
miſſa affuſo pauco ſaccharo tribulatur: vbi
in grãnula minima partim concreuit, partim
in maiõra cribro exiguo cernitur, quod
tranſit deligitur, iterum ſi opus eſt tegitur,
donec ſeminis papaueris (quod etiã nonnul-
li loco pulueris ireos ſupponunt ad operis ce-
leritatẽ) rotũditatem & magnitudinem ſit
aſſequutũ. Tunc moſchus aqua roſarũ pau-
ca, vt drachma vna vncia ſemiſſe ſolutus,
pauco ſaccharo miſcetur quo poſtremum fit
rectorium, ſunt qui aceruo huius condituræ
moſchi pyxidem biduo aut triduo tantum
obruant, vt moſchi odorem trahat, ſubſtan-
tiam non diſſipet manifeſtè.

SECTIO SECVNDA DE
ſapis & ſyrupis.

Sapa eſt ſuccus à nobis tantum purgatus, & Meſues.
ſcrãſſatus ſolis aut ignis calore.